

Tema 1: Overgange

Overgangene fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole er vanskelige tidspunkter i barnets institutionsliv. Især når det gælder et barn med behov for sproglig stimulering, er det vigtigt at sikre at de pædagoger eller lærere der skal modtage barnet, får tilstrækkelige og relevante informationer om barnets kompetencer, behov og udviklingsmål. Forældrene bør inddrages i alle samtaler i forbindelse med overgangene.

Grundtanken bag de nu indførte sprogvurderinger knytter sig til ønsket om at forbedre læsefærdighederne hos eleverne i folkeskolen ved hjælp af en tidlig indsats for de børn der har sproglige vanskeligheder. En sådan tidlig indsats må ikke tabes på gulvet ved overgangen fra dagtilbud til skole. Denne problemstilling får stor opmærksomhed i Skolestartsudvalgets rapport fra februar 2006¹⁾.

Skolestartsudvalget anbefaler at man i overgangen fra dagtilbud til skole tænker i to baner: Dels skal man sikre en god overgang i læringsmiljø. Dette skal ske ved at pædagogerne kender den verden de skal aflevere børnene til, og at lærerne kender den verden børnene kommer fra. Det kræver at man samarbejder, besøger hinanden osv. SFO'erne er også en vigtig del i dette. Dels skal man sikre en god overgang for de enkelte børn, og her tænkes specielt på dem med behov for en fokuseret eller særlig indsats. Det skal sikres ved at relevant information om børnenes behov, ressourcer og vanskeligheder formidles til de modtagende lærere og pædagoger så de kan møde børnene hvor de er.

Det er forskelligt om kommunerne i EVA's undersøgelse af sprogvurderinger forholder sig specifikt til børnenes overgange fra den ene institution til den anden. Om de placerer test i forbindelse med skiftet, og om de sørger for at få formidlet information om barnet fra den ene institution til den anden.

Fra vuggestue/dagpleje til børnehave

Overgangen fra vuggestue/dagpleje til børnehave er vigtig for de børn der har behov for en særlig indsats, i en periode af barnets liv der er uhyre vigtig for sprogudviklingen.

I nogle få af kommunerne har man procedurer for overgangen fra vuggestue/dagpleje til børnehave, men de er ikke nødvendigvis formaliseret og gælder måske heller ikke alle børnehaver. Der er gode erfaringer med at dagplejeren udfylder et TRAS-skema som bruges ved afleveringsmødet, hvor også forældrene deltager, og der tages referat. TRAS kan hjælpe med at give sammenhæng i overgangene, og hvis overleveringen formaliseres, sikrer man at værdifuld viden om barnet bliver givet videre.

Skolestart

Hvordan man kan håndtere overgangen mellem børnehave og skole, hænger blandt andet sammen med om (næsten) alle børn fra samme institution kommer i samme skole.

¹⁾ "En god skolestart. Et samlet læringsforløb for dagtilbud, indskoling og fritidsordning." Rapport fra regeringens Skolestartsudvalg, feb. 2006.

CASE:

Overgang til skolen: Systemet og det enkelte barn

I Brøndby Kommune har man formaliseret overgangssamarbejdet i overensstemmelse med Skolestartsudvalgets anbefalinger om at se overgangen som både generel og individuel brobygning.

Helt overordnet har man lavet **én samlet børneforvaltning** for både dagtilbuds- og skoleområdet for at lette samarbejdet på forvaltningsplan.

Brøndby har de seneste syv år holdt et årligt møde, en **minikonference** med ca. 120 deltagere – børnehaveklasseledere, lærere, pædagoger, PPR-medarbejdere og ofte også skole- og daginstitutionsledere – for at udvikle samarbejdet mellem skoler og daginstitutioner. Møderne har forbedret forholdet mellem pædagoger og lærere – et forhold der tidligere kunne være præget af gensidige fordomme.

De fleste steder i kommunen er der nu også oprettet et **overdragelsessamarbejde**. Der afholdes overdragelsesmøder mellem skole og daginstitution hvor man i høj grad taler om sprog og sociale interaktioner, fx børn der bør eller ikke bør sættes i samme klasse.

Der er noget usikkerhed om hvad man må med hensyn til information. De fleste daginstitutioner laver aftale med forældrene om hvad de videregiver til skolen, men i kommunen erkender man et behov for at standardisere disse procedurer. Samarbejdet besværliggøres i øvrigt af at skolerne kan modtage børn fra 8-10 forskellige daginstitutioner.

Hvis **PPR** er involveret i et barn, afholdes altid møde med daginstitution og skole, og forældrene bedes om samtykke til at overdrage barnets papirer til skolen.

CASE:

En børnehave på Bornholm har gode erfaringer med at udfærdige **beskrivelser** af børnene, både på det individuelle plan og i forhold til deres plads og rolle i gruppen, og overdrage disse beskrivelser til børnehaveklasselederen.

På Bornholm deltager talehørepædagogerne også nogle steder i overdragelsesmøderne mellem børnehave og skole/SFO hvor alle skolestartere fra en given børnehave gennemgås.

CASE:

I Randers Kommune lægger man meget vægt på at barnet er forældrenes – og at det derfor er op til **forældrene** at viderebringe informationer fra børnehaven til skolen. De kan dog også give talehørepædagogen tilladelse til at gøre det. I øvrigt kommer det ofte frem under forældresamtalen ved 3-årsvurderingen hvis forældrene selv har haft læsevanskeligheder som børn. Da de kan være arvelige, er det væsentligt at skolen får den information, og talehørepædagogen vil således også allerede i denne samtale have sagt til forældrene at de bør informere lærerne om dette.

CASE:

I Albertslund Kommune holder man **et overleveringsmøde** ved overgangen fra børnehave til børnehaveklasse. Kommunen arrangerer et møde mellem pædagoger og kommende børnehaveklasseledere, SFO-pædagoger og tosproglærere for at overlevere sprogrelevante oplysninger om de kommende børnehaveklassebørn.

De børn der har en handleplan i børnehaven, bliver atter screenet inden skolestart og gives forskellige tilbud derefter.

CASE:

Hvor mange børn drejer det sig om?

Ser man på tallene for de børnehaveklasser der er startet i Albertslund i skoleåret 2007/08, havde 29 % af børnene ikke et alderssvarende sprog. I alt var der tale om 103 børn, heraf 28 med dansk som modersmål og 75 tosprogede børn. Det svarer til at 13 % af de danske børn og 54 % af de tosprogede børn havde behov for støtte.

Vippeordning eller glidende overgang

En "vippeordning" er en ordning hvor børnene starter i skolefritidsordningen (SFO) nogle måneder før de starter i skole. SFO'en er så åben hele dagen for disse børn. Nogle mener at børn med behov for vedvarende og målrettet sproglig stimulering mister noget i denne periode fordi SFO'erne ikke er opmærksomme på børnenes sproglige udvikling på samme måde som børnehaven og skolen. I SFO'en arbejdes selvfølgelig også med sprog gennem fortælling og lege, men oftest på en anden og mindre systematisk måde end i skole og børnehave. Nogle SFO'er har været kritiske over for sprogstimulering som de opfatter som en form for undervisning, mens de ser deres eget formål som at være et godt fritidstilbud. Denne holdning er dog ved at ændre sig, og der er stigende interesse blandt SFO-pædagogerne for at kunne tilbyde børnene støtte i deres sproglige udvik-

ling. Et andet problem er at viden om barnet lettere kan gå tabt med vippeordningen hvis SFO'erne ikke inddrages eller deltager i overgangsmøder osv.

Det kan i det hele taget også være problematisk at børnene får to skift inden for så få måneder ved først at starte i SFO og siden i skole. De kan endda komme ud for at det personale der er i SFO'en i tiden op til sommerferien, ikke er det samme som vil være der når de starter i skolen, men vikarer der er ansat for at tage sig af de ekstra børn.

VURDERING

Skolestartsudvalget har allerede påpeget nødvendigheden af et godt samarbejde om overgangen fra dagtilbud til skole, og i de skitserede metoder fra kommunerne findes gode ideer til måder at sikre at især barnet med særlige behov bliver modtaget med et relevant tilbud i skolen.

ANBEFALINGER

Ud over de skitserede arbejdsformer kan man pege på at:

- TRAS kan være en god ramme for en samtale mellem den afleverende institution og børnehaveklasseleder og SFO.
- En portfolio om barnet kan være en anden måde at synliggøre dets ressourcer og behov på.
- Forældrene bør i videst muligt omfang inddrages i alle samtaler om børn med særlige behov.
- SFO-vippen kan være en faldgrube mellem daginstitution og skole, og den bør ikke være længere end højst nødvendigt. I det omfang man bruger vippeordninger, skal SFO-personale være med i alt overgangssamarbejde.
- Der skal være klare rammer for hvilken information der formidles til skolen, så barnet ikke mødes med ubegrundede, negative forventninger.